

БЎЛГУСИ ТАРБИЯЧИЛАРДА АКМЕОЛОГИК ЁНДАШУВ АСОСИДА ЎЗИНИ ЎЗИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАКЛЛАРИ

Абдурахмонова Сайёрахон Шахобидиновна

Андижон давлат педагогика институти
“Мактабгача таълим” кафедраси ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада акмеологиянинг мазмуни ва акмеологик ёндашувни таълим жараёнига тадбиқ этишининг аҳамияти, бўлгуси тарбиячиларни акмеологик ёндашув асосида ўзини ўзи ривожлантириш орқали касбий фаолиятга тайёрлаш хусусиятлари ҳақида маълумотлар берилган.

Калит сўзлар: акмеология, акмеологик ёндашув, ўзини ўзи ривожлантириш, ўзини ўзи назорат қилиш, ўзини ўзи тарбиялаш.

ФОРМЫ САМОРАЗВИТИЯ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НА ОСНОВЕ АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА

Абдурахманова Сайёрахон Шахобидиновна

Андижанский государственный педагогический институт,
преподаватель кафедры «Дошкольное образование»

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация о содержании акмеологии и важности применения акмеологического подхода в образовательном процессе, особенностях подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности через саморазвитие на основе акмеологического подхода.

Ключевые слова: акмеология, акмеологический подход, саморазвитие, самоконтроль, самовоспитание.

FORMS OF SELF-DEVELOPMENT IN FUTURE EDUCATORS ON THE BASIS OF ACMEOLOGICAL APPROACH

Abdurakhmanova Sayyorakhan Shakhobidinovna

Andijan State Pedagogical Institute
Teacher of "Preschool Education" department

ABSTRACT

This article provides information about the content of acmeology and the importance of applying the acmeological approach to the educational process, the

features of preparing future educators for professional activity through self-development based on the acmeological approach.

Key words: *acmeology, acmeological approach, self-development, self-control, self-education.*

КИРИШ

Ҳозирги кунда жамиятимизда модернизация ва ривожлантиришга ижтимоий-иқтисодий нуқтаи назардан ҳам, шахснинг ўзига хос хусусиятларига катта эътибор қаратмоқда. Шу боис, ақлий ҳодисалар ва шахснинг ўзини ўзи ривожлантириш механизмларини тадқиқ қилиб боришга эҳтиёж сезилмоқда.

Мамлакатда ишлаб чиқаришнинг пасайиб бориши, жамиятнинг профессионал таркибидаги ўзгаришлар касбий фаолиятнинг хусусиятлари ва инсоннинг ўзини ўзи ривожлантириш жараёни билан боғлиқлигини ўрганиш долзарблигини англатади. Бу ўз навбатида таълим тизимида касбий тайёргарликни акмеологик жиҳатдан таҳлил қилиш имконини беради.

Акмеология - бу инсон ва шахсият ривожланишининг хусусиятларини ўрганадиган, шунингдек, ушбу жараёнда энг юқори нуқтага эришиш йўллариини излайдиган фан бўлиб, педагогик жиҳатдан бошқа соҳаларнинг ютуқларига мурожаат қилишади.

Биринчи марта "акмеология" атамаси 1928 йилда рус психологи Николай Рыбников томонидан ишлатилган. Шундай қилиб, бола ривожланишини ўрганадиган педагогиканинг фанлараро йўналиши - педологияга ўхшатиб, у етук одамларнинг ривожланиши ҳақидаги фанни чақиришни таклиф қилди. 20-асрнинг ўрталарида яна бир совет психологи Борис Ананиев акмеологиянинг инсоний фанлар тизимидаги ўрнини аниқлади.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Таълим жараёнига акмеологик ёндашув асосида бўлғуси тарбиячиларни ўз ўзини ривожлантириш орқали касбий тайёргарлигини такомиллаштиришга эришиш мумкин.

Акмеологик ёндашув – бўлғуси тарбиячиларда ижодкорлик қобилиятини шакллантиришнинг муҳим омили. Шахсий қобилиятлар ва уларни таркиб топтириш йўллари. Ижодкорлик қобилиятини шакллантириш тизими.

Ижодий фаолиятнинг ҳар-хил турларини амалга оширишда таълим тизими ва ўқув жараёнининг субъектлари. Ушбу ёндашув тарбиячининг субъектив фазилатларининг ижобий сифатларини шахс ва касбий йўлнинг ижобий

хусусияти сифатида аниқлашни ўз ичига олади, бу касбда юқори натижаларга эришишга имкон беради. Бу фазилатларга қуйидагилар киради:

- янги тажриба ўрганишга очиклик;
- профессионал қисмларнинг муқобил лойиҳасини ишлаб чиқишга интилиш;
- ўз касбий хулқ-атворини етарли даражада ўз-ўзини тартибга солиш қобилияти;

Касбий етукликнинг белгиловчи хусусиятлари - бу янгилик қобилияти ва педагогик маҳорат, касбий малака ва педагогик маҳоратни ошириш ва таълим муаммоларини ҳал қилиш учун кучли мотивациянинг мавжудлиги. Касбий етукка эришиш учун касбий шаклланган бўлмоғи лозим.

“Касбий шаклланганлик” тушунчаси меҳнат субъектининг касбга эғалик қилиш даражаси ва аниқ меҳнат фаолиятида касбий муҳим хусусиятлар, билим, кўникма, тажриба ва маҳоратларнинг шаклланиши ҳамда намоён бўлиши асосида ишлаб чиқариш самарадорлигига эришиши сифатида қўлланилади. Меҳнат субъектининг аниқ бир фаолият соҳасида юқори даражадаги касбий малакаларга эғалиги **маҳорат** деб юритилади.

А.К.Маркованинг таъкидлашича, касбий шаклланганликнинг қуйидаги босқичларини ажратиб кўрсатган:

- “шахснинг ўзини мутахассис сифатида такомиллаштириши;
- ички касбий назорати;
- мутахассиснинг англланган сифатлари, ҳажми;
- шахснинг ўзини мутахассис сифатидаги тўлиқ образи;
- касб ёрдамида ўзини ўзи ривожлантириш ва етишмайдиган хусусиятларнинг ўрнини қоплаш қобилияти

Шуни айтиш жоизки, бўлғуси тарбиячиларни касбий фаолиятга тайёрлаш тизимида ўз ўзини ривожлантиришнинг қуйидаги шакллари намоён бўлиши мумкин:

- касб билан боғлиқ маънавий-ахлоқий қадриятлар тизимини тушуниши;
- билим олиш ва шахсий тажрибани таҳлил қилиши;
- тажрибали тарбиячиларнинг ўзига хос касбий сифатларини қабул қилиш ва унга ўхшаш учун ўз устида ишлашга интилиши;
- олдинга қўйилган мақсадга эришиш учун шахсий куч ва ресурсларни максимал даражада сафарбар этиши;
- меҳнатда қониқиш ҳиссининг пайдо бўлиши;

- ўз-ўзини шахсий ривожлантиришга интилиши;
- шахс хулқ-атворида ўз-ўзини назорат қилиши лозим.

Шундай қилиб, ҳар бир бўлғуси тарбиячиларни илмий билим ва кўникмаларга эга бўлишида ҳам билим захирасини кенгайтиради ва шу вақтнинг ўзидаёқ, ўзини ўзи ривожлантириш жараёнини ҳам амалга оширади. Айнан шунинг учун ҳам тарбиячиларнинг таълим олиш жараёни ўз-ўзига таълим бериш ҳисобланади, бу жараёнда талабалар томонидан ҳам дунёни ўрганиш ҳамда ўзини ўзи ўрганиш жараёнлари бир вақтнинг ўзида амалга ошиб боради.

Бўлғуси тарбиячилар ўзини ўзи ўқитиши, ўз устида мустақил ишлаши ўз ўзини ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этади. Талаба қачонки ўз хоҳиш иродаси билан ўз билимларни бойитишда илмий маълумотларни излашга киришса, ҳақиқий маънодаги таълимни олиш билан бир қаторда ўзини ўзи ривожлантириб, такомиллаштириб боради. Ушбу жараённи амалга оширишда эса бўлғуси тарбиячиларнинг мустақиллиги қуйидагиларда намоён бўлади.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, ўзини ўзи ривожлантиришнинг баҳолаш босқичида ўзини ўзи ривожлантиришнинг баҳолаш босқичида тарбиячилар у ёки бу муносабатларда ўз-ўзига салбий ёки ижобий баҳо бериш орқали баҳолайди.

REFERENCES

1. Маъмуров Б.Б. Бўлажак ўқитувчиларда акмеологик ёндашув асосида таълим жараёнини лойиҳалаш кўникмаларини ривожлантириш тизими. Монография-Т.: "Фан ва технология", 2017, 128.
2. Аҳмедова Н.М. Научные основы построения концепции непрерывной лингвометодической подготовки преподавателя иностранного языка на основе интегративного подхода. Узлуксиз таълим. Илмий-услубий журнал. №1. –Т.. 2018, 105-111 бетлар. [13.00.00, № 9].
3. Г.О.Эрназарова "Акмеологик ёндашув таълим жараёнини ривожлантириш сифатида" "Science and Education" Scientific Journal December 2020 / Volume Special Issue www.openscience.uz.
4. Fazilova, A. Z. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI AXLOQIY TARBIYALANGANLIK DARAJASINI DIAGNOSTIKALASH. *PEDAGOGS jurnali*, 3(1), 141-146.